

Gamla kyrkogården i Arboga

Schaktning för ett nytt bisättningshus

Antikvarisk kontroll

Nästvarn 2:2
Arboga stadsförsamling
Västmanland

Ulf Alström

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Undersökningsresultat.....	2
Referenser	4
Kart- och arkivmaterial	4
Litteratur	4
Tekniska och administrativa uppgifter.....	4
Kartfigur.....	5

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2007.

Omslagsfoto: Drakhuvud på kappellets tak, gamla kyrkogården (Foto Ulf Alström).

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-85741-31-1

Västerås 2007

Inledning

På grund av schaktning för en bisättningsbyggnad och en avloppstank på Gamla kyrkogården i Arboga har Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen, genom Ulf Alström, utfört en antikvarisk kontroll i samband med schaktningen. Beslut om arbetet togs av länsstyrelsen 2007-03-01 med dnr 431-8404-06. Arbetet beställdes av Arbogabygdens församling som också bekostade arbetet.

Bakgrund

Projektet Arbogas urbanisering och tidiga kyrkor utförde under oktober 2003 en vetenskaplig undersökning i området sydväst om nu aktuella schaktningsplats. Syftet med den undersökningen var att bekräfta eller dementera huruvida uppgifter om en kyrka vigd till S:t Olof funnits på platsen. Området som undersöktes med hjälp av georadar och provschakt påvisade inga rester efter kyrka eller kyrkogård. Undersökningsområdet ligger cirka 100 meter sydväst om det bisättningshus som nu skall ersättas med ett nytt.

Att en kyrka skulle ha stått på platsen förefaller just nu osannolikt. Den enda källan som uppfattas som att den nämner en kyrka är från 1297 och lyder ”Ecclesia Beati Olavi in Arboga, diæcesis Arosiensis” Ljung 1949 s.29, Anund & Jonsson 2005).

Emellertid anger Lohman 1737 att kyrkan egentligen inte syns, dels för ”thess betäckning af jord på then långa tiden, sedan hon blev förfallen, dels för backens afskränning genom åans i senare tider uppskurne norra strömsväg, intygar fulkomligen at thess ursprungs tid är mycket gammal” samt ”... intet underligt förefaller, at thess öfwerlewor för oss, som 700 år efter lewfa, icke ögonskenliga och öfwer jorden synas, utan hwad i wattubrynen eller åbrädden afsköljt skådas”(Anund & Jonsson 2005).

Uppgifter från Lohman kan tolkas som att kyrkan helt enkelt glidit ner i ån när strandbrinken kalvat. Att delar av kyrkogården, som i så fall bör ligga norr om kyrkan efter detta kom att kallas den gamla kyrkogården förefaller efter dessa uppgifter inte så besynnerligt.

Det latinska ordet Ecclesia i citatet ovan skulle efter en sådan katastrof faktisk kunna översättas med församling eller lokala grupper av troende, inte kyrka, dvs den Helige Olafs församling i Arboga i biskopsdömet Aros. Källor berättar att i den ursprungliga termen för lokala kristna grupper underställda en biskop var ekklesia vilket ju normalt egentligen betyder kyrka. Ekklesia ändrades senare till parroccia dvs vad vi idag skulle översätta till socken (van Hove 2002 Catholic Encyclopedia uppslagsordet Diocece, nätupplagan).

När förändringarna i ordens betydelse skedde är okänt men att den gamla kyrkogården kan ha levt vidare som begravningsplats för en församling som förlorat sin kyrka och uppgått i en annan församlingsgemenskap kan i varje fall diskuteras.

Undersökningresultat

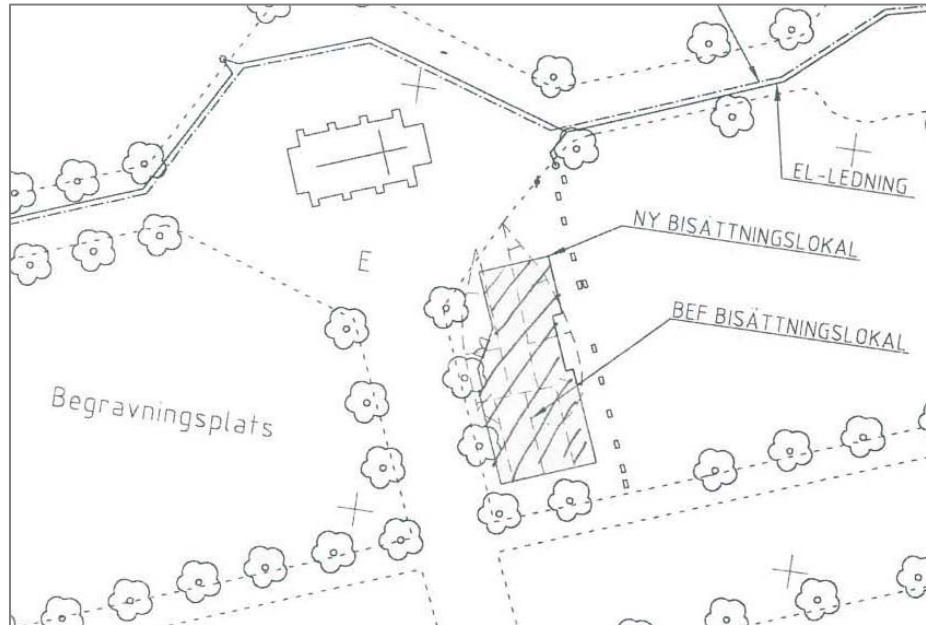

Figur 1. Undersökningsområdet från söder efter schaktning. (Foto Ulf Alström).

Figur 2. Undersökningsområdet från norr efter schaktning. (Foto Ulf Alström).

Den antikvariska kontrollen vid schaktningarna för bisättningshuset och avloppstanken gav ett negativt resultat. På platsen fanns inga spår efter S:t Olofskyrkan. Inte heller påträffades några lämningar efter gravar, till exempel omgrävda sådana, vilket var lite förvånande. På platsen fanns sedan tidigare en, nu riven, bisättningsbyggnad som förmodligen är orsaken till att inga gravrester kunde iakttas.

Figur 3. Det urschaktade området på Gamla kyrkogården utmärkt med skraffering. (Okänd skala).

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Ekonomiska kartan 10G:60. Skala 1:20 000.
Karta över schaktområdet från Arbogabygdens församling.

Litteratur

Anund, J., & Jonsson, K., 2005. Arbogas urbanisering och tidigare kyrkor. Etapp 2: S:t Olofs kyrka? Kulturmiljöavdelningen Rapport A 2005:A1. Västmanlands läns museum. Västerås.

Van Hove, A., 2002. Uppslagsordet Diocese i Catholic encyklopedia. Nätupplagan. www.newadvent.org

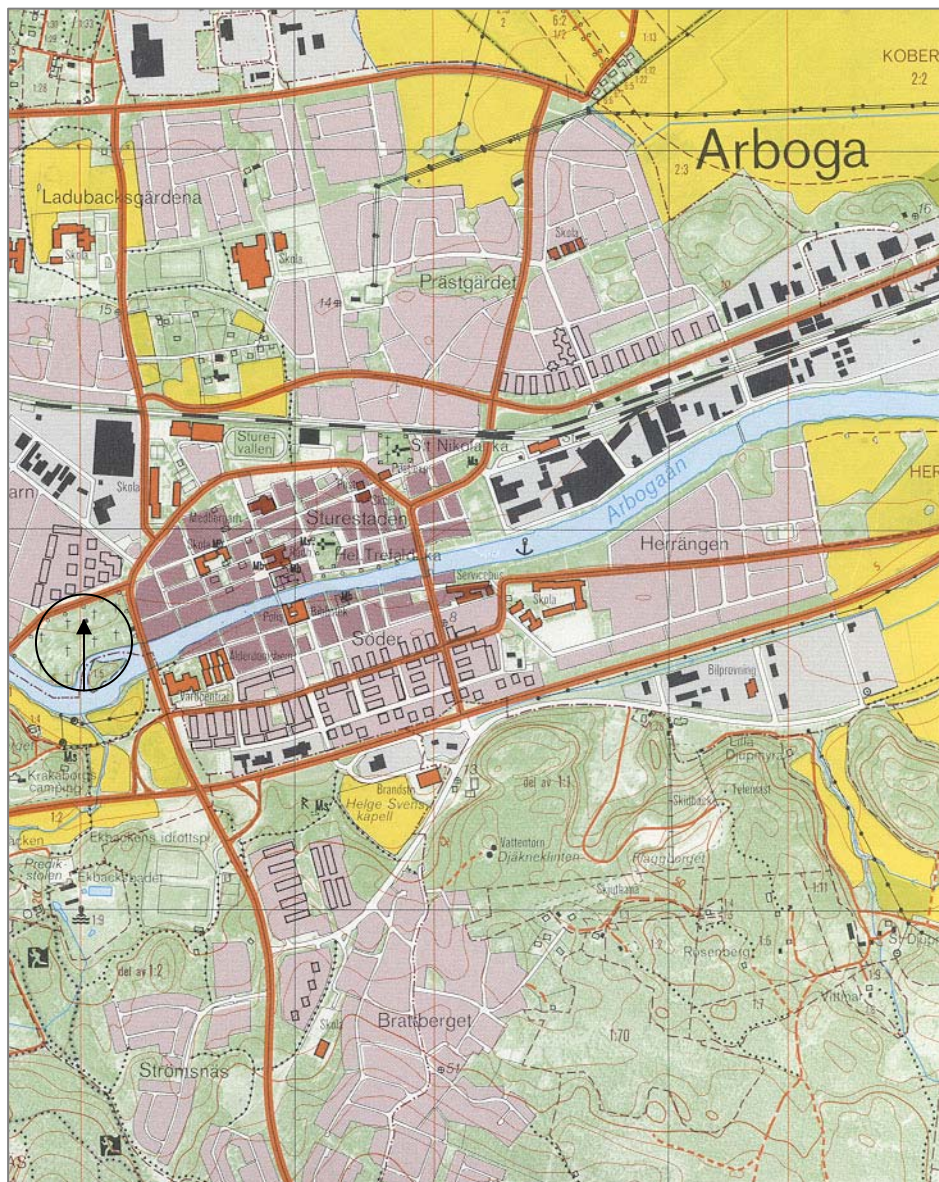
Ljung, S., 1949. Arboga stads historia. Arboga.

Tekniska och administrativa uppgifter

KM dnr:	07016
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-8404-06 2007-03-01
Undersökningsperiod:	07-03-09
Arkeologtimmar:	4 timmar
Exploateringsyta:	Cirka 100 m ²
Personal:	Ulf Alström
Belägenhet:	Nästkvärn 2:2
Ekonomisk karta:	10G:60
Koordinatsystem:	Rikets
Koordinater:	X 6585740 Y 1501420
Inmättningsmetod:	manuell
Dokumentationshandlingar:	2 foton 1 schaktplan, okänd skala
Fynd:	Inga fynd påträffades

Kartfigur

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle. Ärende nr MS2006/01407.

Figur 4. Undersökningsplatsens läge, markerat med en ring samt mer exakt med pil Utdrag ur Gula kartan. Skala 1:20 000.